

turligviis ogsaa mig aabent at vende tilbage til min principale Anskuelse.

Jeg skulde imidlertid vistnok ikke have benyttet mig af denne Ret og af dette, af Fleertallet givne Exempel, og fornemmelig skulde jeg ikke have gjort det nu, da Sagen igjennem Fleertallet atter er bragt til Forhandling her i Salen, dersom ikke andre væsentlige Betragtninger, saavidt jeg skjønner, ikke alene berettigede mig, men endogsaa forpligtede mig til her at forsøge paa at gjøre en anden Opfattelse af denne Sag gjældende. Jeg skal i den Anledning for det Første gjøre opmærksom paa, hvorledes det af selve Skrivelsen, som fornemmelig ogsaa af de indledende Ord i selve Betænkningen fremgaaer, at man kun har villet fremkomme med et Grundlag for en Overenskomst imellem stridende Interesser og Meninger, og at man har opfordret Indenrigsministeren til at træde i Underhandling med Udvalget paa dette Grundlag, forbeholdende sig, forsaavidt som man ikke skulde blive enig med Ministeren om Enkeltighederne og om mange Punkter, som ikke ere berørte i Udvalget, da enten at tiltræde eller ikke tiltræde Forslaget. Ligesom det altsaa stod mig frit for, overensstemmende med Udfaldet, at tiltræde eller ikke, saaledes mener jeg, at det ogsaa maa staae mig frit for endnu i dette Øieblik at gjøre det, da Sagen foreligger til Behandling i sin Almindelighed. Det kan ikke nægtes, at de Enkeltheder og de hyderligere Bestemmelser, som absolut maae komme til, førend Forslaget kan antage Lovsform, ville kunne give selve dette Grundlag en heel forskjellig Charakter fra sin nuværende, enten i den ene eller anden Retning, og jeg kan derfor fornuftigviis ikke følge en Opfordring til mig om nu at give mit Samtykke til Noget, som man ikke veed, hvorledes det vil vise sig i den kommende Tid. De, mine Herrer, som her i Salen foresøgte de modsatte Anskuelser og Meninger af dem, som jeg foresøger, kunne gjøre det og kunne gjøre det med Tryghed. De Mænd, som her troe sig kaldede til fornemmelig at iagttage Bondestandens og nærmest Fæstelasens Interesser, vide, at de her ere det overveiende Fleertal, og de vide tillige, at under vort Valgsystem ville de bestandigt vedblive at være det;

men derfor maa det ogsaa staae ganske klart for dem, at, dersom Loven skulde vende tilbage, indeholdende saadanne nærmere Bestemmelser med Hensyn til Enkeltighederne, at den ikke længere skulde tiltale dem, saa staaer det i deres Magt enten at faae disse Bestemmelser forandrede eller, forsaavidt man ikke skulde kunne gaae ind derpaa, da at forkaste hele Loven. Men netop denne Betragtning, som giver dem en saa stor Styrke til at gaae ind paa disse Forslag, maa hos Andre fremkalde Betænkelse ved at gaae ind paa dem.

Der foreligger imidlertid endnu et andet Moment, som for mig har været en Hovedbegrund, og som hos mig har reist stor Tvivl om, hvorvidt jeg saa ubetinget burde tiltræde dette Forslag. Saalænge det laa i Udvalget, laa det som et Grundlag for en mulig Overenskomst mellem stridende Interesser og Meninger; saaledes foreligger det imidlertid nu ikke mere, det foreligger nu her som et afsluttet Resultat, som en Overenskomst, hvorom man allerede er kommen tilrette; men det mener jeg er ikke berettiget; thi, ligesom jeg ikke kan antage, at vi her ere berettigede til at stifte en saadan Overenskomst paa deres Begne, som deri ere interesserede, saaledes mener jeg ogsaa, det fremgaaer klart, at det kun er ene og alene ad Overenskomstens Vej, at hele dette Forslag er kommet tilstede. Jeg antager nemlig, at, saasnart man forlader dette Standpunkt, dette Overenskomstens Standpunkt, da gaaer man over til at foreslaae en Tvangslov. Dersom det skulde vise sig, at Godseierne da ikke vilde kunne tiltræde et Forslag som det nuværende, og, dersom det endvidere bliver tilpligtet dem mod deres Villie, ikke alene under visse Omstændigheder, som ligge udenfor deres Indbyrdelse, at sælge deres Eiendomme, men, dersom man endhyderligere paabyder dem, at de af den Sum, som indkommer, skulle udbetale en Dvotadeel til Statskassen, det være nu enten $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$, da mener jeg, at man forlanger Noget, som ikke er berettiget. Det er nu klart, at, naar man fradrager en Dvotadeel, den være stor eller lille, da gives der dem ikke den Erstatning, som Grundloven tilføjer, og det er derfor, jeg troer, jeg gjentager